

О‘QUV JARAYONINI TASHKIL QILISHDA MODULLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Raupova Zarina G‘olib qizi

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU akademik litseyi
“Informatika va axborot texnologiyalari” fani o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Maqolada modulli o‘qitish texnologiyalari zamonaviy texnologiya ekanligi, modulli ta’lim, o‘quv moduli, modulli yondashuv, modulli o‘qitishning xususiyatlari haqida fikr yuritiladi. Modulli yondashuvda axborotni o‘zlashtirish, idrok etilgan axborotni mustaqil taxlil qilish, o‘z mustaqil fikrini bildirishga undovchi va qisqa muddatda eng maqbul usullar yordamida belgilangan maqsadga erishish yo‘llari ko‘rsatib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: modul, modulli o‘qitish, modulli yondashuv, modulli ta’lim, mustaqil taxlil, yangi pedagogik texnologiya.

Аннотация: В статье рассматривается, являются ли технологии модульного обучения современной технологией, модульное обучение, учебный модуль, модульный подход, особенности модульного обучения. При модульном подходе показаны пути усвоения информации, самостоятельного анализа воспринимаемой информации, достижения поставленной цели с помощью наиболее оптимальных методов, побуждающих к самостоятельному выражению мнения и в краткосрочной перспективе.

Ключевые слова: модуль, модульное обучение, модульный подход, модульное обучение, независимый анализ, новые педагогические технологии.

Annotation: The article reflects on the fact that modular teaching technologies are modern technology, the features of modular education, training module, modular approach, modular teaching. The modular approach outlines ways to achieve the goal set by mastering information, independently calculating perceived information, motivating to express one's own independent opinion and using the most optimal methods in the short term.

Keywords: modular, modular teaching, modular approach, modular education, independent thinking, new pedagogical technology.

O‘quv jarayonida mustahkam o‘rin olgan yangi texnologiyalardan biri modulli o‘qitishdir. Uning asosiy g‘oyasi shundan iboratki, o‘quvchi o‘z-o‘zidan bilim olishi kerak, o‘qituvchi esa uning o‘quv faoliyatini boshqaradi.

Ushbu texnologiyada asosiy tushuncha moduldir. Modul - ta’lim mazmuni va uni o‘zlashtirish texnologiyasini birlashtirgan maqsadli funktsional birlik. Modulli o‘qitishning mohiyati shundan iboratki, o‘quvchi modul bilan ishlash jarayonida

mustaqil ravishda yoki o'qituvchi yordamida o'quv va kognitiv faoliyatning aniq maqsadlariga erishadi. Modulni mazmuni, o'qitish usullari, mustaqillik darajasi, o'quv va kognitiv faoliyat sur'ati bo'yicha individuallashtirilgan o'quv dasturi deb hisoblash mumkin.

Modulli ta'lim texnologiyasi. Modulli ta'lim quyidagi asosiy g'oyaga asoslanadi: talaba o'z-o'zidan o'rganishi kerak, o'qituvchi esa o'z bilimni boshqarishga majburdir: rag'batlantirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, maslahat berish, nazorat qilish. Ushbu texnologiya mualliflarining fikriga ko'ra, u pedagogik nazariya va amaliyotda to'plangan barcha progressiv narsalarni birlashtiradi.

Modulli o'qitishning mohiyati shundaki, talaba to'liq mustaqil ravishda (yoki ma'lum bir yordam dozasi bilan) aniq maqsadlarga erishadi. modul bilan ishlash jarayonida o'quv va kognitiv faoliyat. Modul bu maqsadli funktsional birlik, birlashtiradi: ta'lim mazmuni va uni yuqori darajadagi yaxlitlik tizimiga o'zlashtirish texnologiyasi. Shunday qilib, modul modulli o'qitish vositasi sifatida ishlaydi, chunki unga o'z ichiga oladi: maqsadli harakatlar rejasi, axborot banki, uslubiy qo'llanma didaktik maqsadlarga erishish. Bu o'quv dasturi bo'lib xizmat qilishi mumkin bo'lgan modul bo'lib, mazmuni, o'qitish usullari, mustaqillik darajasi va talabaning o'quv va kognitiv faoliyatining sur'ati bo'yicha individuallashtirilgan.

Modulli o'qitishning muhim xususiyatlari uning boshqa o'qitish tizimlaridan farqini o'z ichiga oladi.

1. *Birinchi*dan, o'qitish mazmuni to'liq mustaqil komplekslarda (axborot bloklarida) taqdim etiladi, ularning assimilyatsiyasi maqsadga muvofiq amalga oshiriladi.

2. o'qituvchi va talaba o'rtasidagi muloqot shakli o'zgarib bormoqda. U modullar va shaxsiy, individual aloqa orqali amalga oshiriladi.

3. talaba imkon qadar mustaqil ishlaydi, o'z faoliyatini rejalashtirishni, o'zini o'zi tashkil qilishni, o'zini o'zi nazorat qilishni va o'zini o'zi qadrlashni o'rganadi. Bu uning faoliyatida o'zini anglashi, bilimlarni o'zlashtirish darajasini o'zi aniqlashi, bilim va ko'nikmalaridagi kamchiliklarni ko'rish imkonini beradi.

4. bosma bazaga ega modullarning mavjudligi o'qituvchiga individual talabalar bilan ishlashni individuallashtirishga imkon beradi.

Tayyorgarlik bosqichi. Avvalo, o'qituvchi murakkab didaktik maqsad va ushbu maqsadga erishishni ta'minlovchi modullar majmuasidan iborat modul dasturini ishlab chiqishi kerak. Bunday dasturni yaratish uchun o'qituvchi kursning asosiy ilmiy g'oyalarini ajratib ko'rsatishi kerak. Ushbu texnologiya mualliflari o'qituvchilarga ishlayotganda modulli dasturlarni qurish uchun ba'zi nazariy asoslarga va asosiy tamoyillarga tayanishni maslahat berishadi. Avvalo, siz *maqsad printsipli haqida bilishingiz kerak*. Modullarni uch turga bo'lish mumkin: kognitiv, ular fan asoslarini o'rganish uchun ishlatiladi; operativ - faoliyat usullarini shakllantirish va rivojlantirish

uchun va aralash. Talabaning modul bilan muvaffaqiyatli ishlashi uchun *ta'lim mazmunini taqdim etish muhim talabdir*. Bu shunday bo'lishi kerakki, talaba uni samarali o'rganadi. O'qituvchi talaba bilan gaplashishi, uni fikrlashga, izlashga, taxmin qilishga, uni rag'batlantirishga va muvaffaqiyatga yo'naltirishga undashi maqsadga muvofiqdir. Ushbu tamoyilni amalga oshirish uchun modulning tuzilishi katta ahamiyatga ega.

Tashkiliy bosqich. Modulli texnologiya bilan bir nechta qoidalardan foydalanish tavsiya etiladi:

1. Har bir moduldan oldin yangi modul ustida ishlashga tayyorlik darajasi haqida ma'lumotga ega bo'lish uchun o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarining kiruvchi testini o'tkazing.

2. Talabalar bilimida kamchiliklar aniqlansa, tegishli tuzatishlar kiritish kerak.

3. Joriy va oraliq nazorat har bir o'quv elementi oxirida amalga oshirilishi kerak (ko'pincha bu yumshoq nazorat: o'z-o'zini nazorat qilish, o'zaro nazorat, namuna bilan taqqoslash va boshqalar). Joriy va oraliq nazorat assimilyatsiyadagi kamchiliklarni bevosita ish jarayonida bartaraf etish uchun aniqlashga qaratilgan.

4. Modul bilan ishlashni tugatgandan so'ng, modulni o'zlashtirish darajasini ko'rsatishi kerak bo'lgan chiqish nazorati amalga oshiriladi; Modulli o'qitishga o'tish uchun ma'lum shart-sharoitlarni yaratish kerak. Birinchi shart o'qituvchilarning motivatsiyasi bilan bog'liq. Ikkinchi shart - talabalarning mustaqil o'quv va kognitiv faoliyatini amalga oshirishga tayyorligi bilan bog'liq uchinchi shart - modullarni ko'paytirishda kollejning moddiy imkoniyatlari, chunki ular har bir talaba ushbu dastur bilan ta'minlanganda o'z rolini bajaradi.

“O'quv moduli” tushunchasi.

• O'quv moduli - bu o'quv fanining mazmuni qismining mantiqiy to'ldirilgan shakli, shu jumladan kognitiv va kasbiy jihatlar, uni o'zlashtirish talabalarning o'zlashtirishi natijasida shakllangan bilim, ko'nikma va ko'nikmalarni nazorat qilishning tegishli shakli bilan yakunlanishi kerak. ushbu modul.

• Modul kognitiv va kasbiy xususiyatlarni o'z ichiga oladi, ular bilan bog'liq holda modulning kognitiv (axborot) va o'quv-professional (faol) qismlari haqida gapirish mumkin. Birinchisining vazifasi - nazariy bilimlarni shakllantirish, ikkinchisining vazifalari - olingan bilimlar asosida kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish.

Modulli o'qitish tamoyillari

• O'quv material shunday tuzilgan bo'lishi kerakki, u har bir o'quvchi o'z oldiga qo'yilgan didaktik maqsadlarga erishishini to'liq ta'minlaydi;

• Ayrim modullardan murakkab didaktik maqsadga mos keladigan yagona o'quv mazmunini qurish mumkin bo'lgan to'liq blok sifatida taqdim etilishi kerak;

• O‘quv materialiga muvofiq o‘qitishning har xil turlari va shakllari birlashtirilgan, ko‘zlangan maqsadga erishishga bo‘ysunishi kerak. Har bir elementning mazmuni va shuning uchun har bir modul osongina o‘zgartirilishi yoki to‘ldirilishi mumkin;

• Turli modullarning elementlarini loyihalash orqali siz yangi modullarni yaratishingiz mumkin;

• Modul shunday ko‘rinishda taqdim etilishi kerakki, uning elementlari osongina almashtirilishi mumkin.

• Modulli dastur talabalarining mustaqil ravishda ma’lum darajada bilim olish imkoniyatini beradi. U o‘qituvchini sof axborot funksiyasini bajarishdan ozod qilish va maslahat va muvofiqlashtiruvchi funktsiyaning yanada yorqin namoyon bo‘lishi uchun sharoit yaratish uchun mo‘ljallangan.

Modullar o‘qituvchi va talabaning optimal ta’lim yo‘lini birgalikda tanlashi uchun sharoit yaratishi kerak.

Modulli o‘qitish jarayonida o‘qituvchi ba’zi boshqaruv funktsiyalarini modulli dasturga o‘tkazadi, bunda ular o‘zini o‘zi boshqarishga aylantiriladi. Modulli o‘qitishning yuqoridagi tamoyillari o‘zaro bog‘liqdir. Ular (paritet printsipidan tashqari) ta’lim mazmunini qurishning o‘ziga xos xususiyatlarini aks ettiradi va paritet printsipi o‘quv jarayonida modulli yondashuvni amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan yangi sharoitlarda o‘qituvchi va talabaning o‘zaro ta’sirini tavsiflaydi. . Bu tamoyillarning barchasi umumiy didaktik tamoyillarga asoslanadi va ular bilan o‘zaro bog‘liqdir.

Xulosa qilib aytganda, modulli yondashuvning maqsadi- axborotni o‘zlashtirish, idrok etilgan axborotni mustaqil tahlil qilish, o‘z mustaqil fikrlarini bildirishni taqozo etuvchi va qisqa muddatda optimal usullar yordamida belgilangan maqsadlarga erishishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Rashidov H.F. va boshqalar. “Kasbiy pedagogika” blokini o‘qitish metodikasi. /O‘quv-uslubiy qo‘llanma (Malaka oshirish va qayta tayyorlash kurslari uchun). –T.: O‘MKHTTKMO va UQTI, 2007. – 200 b.
2. Nishonova S., Hoshimov K. Pedagogika tarixi. 2006. – 297 b. 5. A. Abduqodirov, A. Pardayev. Masofali o b.
3. Абдукодиров А. Теория и практика интенсификация подготовки учителей физико математических дисциплин.
4. Агафонова А.С. Практикум по общей педагогике. Учебное пособие для вузов. Питер, 2003 – 416 с. 8. Farberman B.L. Progressivn
5. Xodiev B.Yu.Sposobi sredstva organizatsii samostoyatelnoy uchebnoy deyatelnosti/ B.Yu. Xodiev, L.V. Golish, D.P. Xashimova; Min Sentr innovatsionnykh obrazovatelnix texnologiy. 115 s: il.–(Innovatsionn 10. Tolipov O‘. Q. Pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot.
6. <https://journal.buxdu.uz>
7. <https://articlekz.com>